

DERECHO DE DESARROLLO
droit au développement

United Nations Turkey

conflict prevention freedom
advancing humanity
equality

2015

égalité

Millenium Development Goals

RIGHT TO DEVELOPMENT

Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi
Birleşmiş Milletler Ortak Programı

Birlik Mah. 2. Cad. No:11 06610 Çankaya, Ankara
T: +90 312 454 1056 F: +90 312 496 1500
www.mdgf-tr.org

BİRLİKTE ÇALIŞMAK

birlikte çalışmak

BİNYIL KALKINMA
ÖZGÜRLÜK HEDEFLERİ
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER TÜRKİYE
ÖZGÜRLÜK

BARIŞ hakkaniyet

katılımcılık

FIRSATLAR

iklim değişikliği

2015

TÜRKİYE'NİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM KAPASİTESİNİN GELİŞTİRİLMESİ
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ORTAK PROGRAMI

TÜRKİYE'NİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM KAPASİTESİNİN GELİŞTİRİLMESİ

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ORTAK PROGRAMI

İklim Değişikliği Nedir?

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) Üçüncü Bölüm'de (1992) belirtilen tanıma göre; iklim değişikliği, karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan veya dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde oluşan değişikliklerdir.

İklim Değişikliği ve Türkiye

Akdeniz Havzası'nda yer alan Türkiye, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) kapsamında yapılan öngörülere göre, iklim değişikliğine karşı yüksek derecede hassas bölgeler içinde yer alıyor. Türkiye'nin 2007 yılında UNFCCC'ne sunduğu Birinci Ulusal Bildirim, iklim değişikliğinin Türkiye'deki etkilerinin artan yaz sıcaklıkları, batı illerinde azalan kış yağışları, yüzey sularının kaybı, artan sıklıkta kuraklık, toprak bozulması, kıyı erozyonu ve sel şeklinde olacağını belirtiyor. Bu durum, gıda üretimi için gereken su kaynakları ve kırsal kalkınma üzerinde olumsuz etkiler yaratıyor ve bu etkilerin şiddetinin giderek artması bekleniyor. Örneğin, Türkiye'nin Ege kıyılarında yer alan Gediz ve Büyük Menderes havzalarında bu yüzyılın sonunda yüzey sularının %50'sinin kaybolacağı, tarımsal, evsel ve sanayide su kullanımında aşırı su sıkıntısı yaşanacağı tahmin ediliyor.

Bu yüzyılın en büyük tehdidi olarak nitelendirilen iklim değişikliği, Türkiye'de Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne; özellikle aşırı yoksulluk ve açlığın ortadan kaldırılması, cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi ve kadınların güçlendirilmesi, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması hedeflerine ulaşılmasının önünde önemli bir tehdit oluşturuyor. Azalan su miktarı (toprakta, nehirlerde, barajlarda, göllerde ve yeraltı suyu rezervlerinde); tarımsal üretimin düşmesi, kırsal bölgelerde başta kadınlar olmak üzere yoksul grupların güçsüzleşmesi ve kırsal çevrenin hızla bozulması gibi yıkıcı etkiler bırakabiliyor.

İklim değişikliğinin ve gelecekte iklimsel şartların ne olacağına dair belirsizliklerin olası yıkıcı etkilerinin azaltılması, aynı zamanda da bazı bölgelerde yaratacağı fırsatların değerlendirilebilmesi için iklim değişikliğine uyum bir zorunluluk olarak karşımıza çıkıyor.

İklim değişikliğine uyum kavramı; en genel haliyle, iklime dair belirsizliklerin ve bu belirsizliklerden oluşacak risklerin öngörülmesine dair becerilerin geliştirilmesi; olumlu veya olumsuz bir şekilde etkilenecek toplumsal grupların ve kurumların bu risklerle mücadele edecek ve hatta bunları bertaraf edecek bakış açılarını, uygulamaları, kurumsal yapılarını, planlarını ve stratejilerini yeni şartlara uyacak şekilde geliştirmeleri olarak tanımlanıyor.

İklim Değişikliğine Uyum;

iklim olaylarının etkileriyle mücadele etmek, bu değişimden fayda sağlamak ve yönetebilmek için stratejilerin güçlendirilmesi, geliştirilmesi ve uygulanması sürecidir. (UNDP Uyum Politika Çerçevesi, 2004)

Birleşmiş Milletler Ortak Programı'nın Amacı ve Kapsamı

Türkiye'nin iklim değişikliğinin etkileriyle mücadele edebilmesi ve yönetebilmesi için gerekli stratejilerin oluşturulması, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi amacıyla "Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi" başlıklı bir Birleşmiş Milletler (BM) Ortak Programı başlatıldı. Projeye; Türkiye'nin kırsal ve kıyı alanları gelişimini tehdit edebilecek iklim değişikliği risklerini yönetmek için kapasite geliştirilmesi hedefleniyor. Bu hedefe şu şekilde ulaşılması planlanıyor:

- İklim değişikliğine uyumun ulusal kalkınma planları çerçevesine yerleştirilmesi ve bir iklim değişikliği uyum stratejisinin oluşturulması
- Ulusal ve bölgesel kurumların iklim değişikliği ve iklimsel şartlarda oluşacak belirsizlikten kaynaklanan risklerin tahmini ve yönetimi için kapasitelerinin geliştirilmesi
- Seyhan Havzası'nda topluma dayalı uyuma yönelik pilot projelerin uygulanması
- İklim değişikliğine uyum kavramının Türkiye'deki tüm BM kurumlarının çalışmalarına dahil edilmesi

Türkiye'de iklim değişikliği ile ilgili konularda Ulusal Odak Noktası görevini, Çevre ve Orman Bakanlığı yürütüyor. İklim değişikliği ile ilgili olabilecek tüm konular 2001 yılında Başbakanlık genelgesi ile kurulan İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu marifetiyle ele alınıyor ve Türkiye'nin iklim değişikliği alanındaki politikaları bu Kurul tarafından belirleniyor. Çevre ve Orman Bakanlığı, ortak programın teknik unsurlarından sorumlu lider yürütücü kurum olarak yer alıyor. Ortak Program; Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ve Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (UNIDO) tarafından yürütülüyor. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı gibi diğer ilgili bakanlıklar, programın uygulaması için teknik destek sağlayacak. UNDP, bir ortak program olarak yapılandırılan projenin ana uygulayıcısıdır.

Türkiye'de iklim değişikliğine uyumun ana gereksinimleri, 2007-2013 Dokuzuncu Kalkınma Planı (Paragraf 461) ve Doğu Karadeniz Bölgesel Kalkınma Planı (2002) gibi ulusal ve kırsal kalkınma stratejilerinde belirtiliyor. Bu gereksinimler Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi önceliği kapsamında **Ulusal İklim Değişikliği Uyum Stratejisi** geliştirilerek ele alınacak. Ayrıca, iklim değişikliği risklerinin kalkınma ve bölgesel planlamayla bütünleştirilmesi için yasal değişiklikler önerilecek.

İklim değişikliğinin neden olduğu felaketlerle mücadele etmek için, **ulusal ve bölgesel kurumların kapasitesi güçlendirilecek.** Bu çalışmalar, iklim verilerinin sistematik bir şekilde toplanması ve erken uyarı sistemleri aracılığıyla son kullanıcılara iletilmesi için özellikle Çevre ve Orman Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, sivil toplum örgütleri ve üniversitelerde yürütülecek.

Seyhan Havzası'nda, yöre halkının iklim değişikliğine dayanıklılığını artırmaya yönelik mevcut girişimler geliştirilecek. Bu çok yönlü bir yaklaşım olacak ve **topluma dayalı uyum** yaklaşımıyla değişen iklim koşullarında tarımsal üretkenliği, ekosistem hizmetlerini ve doğal kaynakları sürdürmeyi amaçlayacak. Aynı zamanda, artan sıklıktaki kuraklık ve sellere karşı hazırlıklı olmaya odaklanılacak. Bu kapsamda, kamu ve özel sektör ile işbirliği yapılacak.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Yardımı Çerçevesi (UNDAF) gözden geçirilecek ve iklim değişikliği uyum politikalarını Türkiye'deki Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne dayalı **BM planlamasına dahil etmek** için kullanılacak. İklim değişikliği riskleriyle mücadele etmek için BM kaynakları seferber edilecek. BM'nin avantajlı olduğu alanlarda ve bireysel, kurumsal ve toplumsal düzeylerde uzun süreli ülke kapasitesinin geliştirilebileceği alanlara odaklanılacak.

Son olarak, Ortak Program, Birleşmiş Milletler Ülke Ofisi'nin artan iklim değişikliği konuları üzerindeki çabalarına destek olacak. Böylece program, Türkiye'deki Ülke Ofisi'nin 'Tek BM' olarak çalışmalarını sürdürmesi için benzersiz bir fırsat sağlamış oluyor.

Binyıl Kalkınma Hedefleri

Eylül 2000'de düzenlenen Binyıl Zirvesi'nde 191 ülke, yoksulluğu yarı yarıya azaltmayı da içeren Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne 2015 yılına kadar ulaşma kararı aldı. Bu hedefler:

(Kaynak: <http://www.un.org/millenniumgoals>)